

Teksty Drugie 1993, 1, s. 157-158

Postmodernizm dla starszych i początkujących

Janusz Sławiński

Dykcjonarz

Postmodernizm dla starszych i początkujących

postmodernizm (<ang. *postmodernism*) — ruch intelektualny i artystyczny, który od lat sześćdziesiątych, początkowo w USA, następnie w Europie Zachodniej, rozwija się w opozycji do przedtem dominujących ideałów i stylów kultury „nowoczesnej” oraz do hierarchii wartości i form uprawiania sztuki ukształtowanych przez różne kierunki → awangardy. Główne dążenia p. to: 1) swobodne przekraczanie granic między sztuką elitarną a formami sztuki popularnej, podejmowanie gry ze schematami kultury masowej, → kiczem i komunalem; 2) odrzucenie wymogu oryginalności w sztuce i przeciwstawienie mu swobodnego nawiązywania do stylów dotąd ukształtowanych; 3) popieranie → eklektyzmu wbrew wszelkim ideałom jednorodności stylowej: pluralistyczne podejście do zasobu form już istniejących — niezależnie od tego, kiedy i gdzie powstały; 4) tworzenie dzieł poprzez naśladowanie i przekształcanie innych dzieł: uznanie, że → intertekstualność, → pastisz, → parodia, → stylizacja są podstawowymi mechanizmami działania twórczego; 5) podkreślanie ludycznego charakteru twórczości: to, co czyni artysta, nie jest przedsięwzięciem w pełni „poważnym”, toteż zachowuje on co najmniej ironiczny (→ ironia) dystans wobec swego przekazu; 6) odrzucenie koncepcji dzieła jako układu zamkniętego, zrównoważonego wewnątrznie i poddanego założonym z góry rygorom: anarchiczny stosunek do reguł kompozycji

i spójności tekstu; 7) nieuznawanie uniwersalnych norm czy wartości estetycznych: działalność twórcza ma wyrastać z lokalnych upodobań, przywiązań i tradycji, a nie z dochowywania wierności jakimś zasadom powszechnym, a więc niczym. *js*

Od redakcji: Hasło z „Podręcznego słownika terminów literackich” M. Głowińskiego, T. Kostkiewiczowej, A. Okopień-Sławińskiej i J. Sławińskiego, dzięki uprzejmości Wydawcy (OPEN).